

Gymnastik- og Idræthistorisk Samling (GIS) har som et af de få steder i landet idræthistoriske genstande (Rigsarkivet)

Hvordan går det med idrætten, kulturarven og visionen om et idrættsmuseum?

INDLEDNING

Overskriftens spørgsmål lader sig ikke enkelt besvare. Der er på mange måder tale om en sørgelig, men også lidt mærkelig fortælling med mange paradokser. Siden midten af 1980'erne har der været taget mange initiativer til at forske i, indsamle, registrere og formidle viden om idrættens samfundsmæssige rolle og betydninger herunder også initiativer til et idrætsmuseum. Men de, som står med nøglen til, at noget kan ske – idrættens hovedorganisationer – melder fra hver gang på grund af økonomi og argumentet om, at det ikke er deres sag. Men hvis sag er det så? Hvem tilhører idrætten? Idrættens hovedorganisationer eller den danske befolkning? Og hvem har så ansvaret? Egentlig burde det være en opgave for Nationalmuseet at formidle viden om den måske største folkelige bevægelse i Danmark. Således tog museet da også i 1972 sagen op med udstillingen "For sportens skyld" i Brede. Udstillingen blev dog ikke den forventede succes. Udstillingen kom måske 10 år for tidligt, idet idrætten først i løbet af 1970'erne for alvor fik tag i den brede befolkning i de lokale miljøer. Det er derfor måske heller ikke så underligt, at det er der, hvor idrættens kultur og værdier bliver udfoldet og udforsket hver eneste dag – i de lokale miljøer – at indsamlinger og udstillinger har fyldt mest. Således har der gennem årene været idrætsudstillinger på lokalhistoriske museer og arkiver blandt andet i Esbjerg, Herlev, Odder, Vejle, Horsens, Odense, Aalborg, Søllerød og mange flere, ligesom Kvindemuseet i Aarhus i 1998 havde udstillingen: Kvindeliv – Idrætsliv. Seneste lokale initiativ var på Greve Museum, hvor udstillingen "Hvad er målet? Idræt i Danmark før og nu." blev åbnet oktober 2011.

Udstillingen var udviklet af museumsinspektør Morten Mortensen, som det var lykkedes at samle effekter, fotos og film, hvilket gav en god

udstilling baseret på den eksisterende forskning. Udstillingen illustrerede på trods af det begrænsede omfang et sammenhængende billede af idrættens udvikling i Danmark, hvor det lokale, nationale og globale perspektiv var med til at skabe refleksioner og debat om idrættens kulturelle værdier, betydninger og rolle som identitetsskabende "medspiller".

I brev til kulturminister Uffe Elbæk af 18. december 2011 opfordrede jeg til, at der blev arrangeret et møde på Greve Museum, hvor ministeren og idrættens organisationer kunne mødes til en debat om bevaring og formidling af idrættens kulturelle arv. Formålet var ikke, at der skulle etableres et idrætsmuseum i Greve, men derimod – med inspiration fra udstillingen – at diskutere to overordnede problemstillinger: *Hvorfor bevaring af idrættens kulturelle arv og et idrætsmuseum? Og Hvordan kommer vi i gang?* Initiativet skal ses i forlængelse af de mange tidligere initiativer – alle dog uden synlige resultater. Mødet blev afholdt den 7. marts 2012 med repræsentanter fra idrættens organisationer og andre centrale parter. Ministeren var repræsenteret via Kulturstyrelsen som de ansvarlige på museumsområdet. Resultatet af mødet blev, at der som mange gange før var enighed om vigtigheden af at bevare og formidle idrættens kulturelle arv, men at den økonomiske opbakning fra idrætten side ikke var mulig. Det blev endvidere besluttet at etablere en gruppe, som kunne holde visionen omkring bevaring og formidling af idrættens kulturarv i live. På opfordring fra én af idrættens hovedorganisationer blev der efterfølgende ansøgt Kulturministeriet om at "finansiere omdannelse af udstillingen til en vandreudstilling" for hermed at "medvirke til at sætte en debat i gang om idrættens kultur og værdier."¹ Ambitionerne fra tidligere forsøg på at skabe et egentligt idrætsmuseum var nu ble-

vet kraftigt reduceret til en vandreudstilling. Et seriøst initiativ, som blev anset for realistisk, men som også sluttede med et afslag.

Jeg vil i det følgende gennem tre cases illustrere de første initiativer, der har været siden midten af 1980'erne med henblik på at reflektere status omkring bevaring af idrættens kulturarv, oprettelse af et idrætsmuseum og den historiske forskning omkring idræt. De tre cases rummer tilsammen de centrale visioner, muligheder og udfordringer, som har været frem til i dag. Det er ikke her muligt at give en fyldestgørende status, men det eksisterende materiale rummer gode mulighed for både speciale og ph.d.-afhandling.

CASE 1: VISIONER – BRANDING OG KONKURRENCE

I løbet af 1970'erne undergik idrætsuddannelserne i Danmark store forandringer. Hvor uddannelserne tidligere havde været præget af naturvidenskabelig teori kom humanistisk-samfundsvidenskabelig teori og metode med på banen. Udviklingen i befolkningens idrætsdeltagelse steg kraftigt i den periode, og dermed opstod der behov for at forklare og begribe de mange "nye" betydninger på såvel individ- som samfundsniveau (Poulsen, 2009). De udviklings- og forskningsmiljøer, der især var aktive på området, var Gerlev Idrætshøjskole, Institut for Idræt, Odense Universitet og Danmarks Højskole for Legemsøvelser. Det var fra disse miljøer, at aktive historikere og sociologer i 1984 stiftede Dansk Idræthistorisk Forening – Krop og Kultur. Ved foreningens stiftende generalforsamling gav historikeren Ole Lange foreningen følgende råd: "*Undgå alle forsøg på monopolisering og usund rivalisering, som altid opstår, når noget nyt opstår*" (Lange, 1985). Rådet skal ses, som et af flere råd/advarsler, som

AF
ELSE
TRANGBÆK

blev formuleret på baggrund af den store interesse, som var knyttet til den gryende humanistisk – samfundsvidenskabelige forskning. Foreningen tog Ole Langes råd alvorligt og sikrede sig, at alle aktive forskningsmiljøer på området var med i foreningens ledelse, ligesom foreningens aktiviteter blev spredt ud over hele landet. Foreningen blev oprettet med det overordnede formål, at "*øge bevidstheden om samspillet mellem idræt og samfund – krop og kultur*" og foreningen blev en naturlig og central medspiller i arbejdet med forskning og formidling af idrættens kulturelle arv. Foreningen har siden oprettelsen hvert år udgivet en årbog, og den første årbog rummer interessant læsning omkring interessen for den kulturelle arv. I bogen byder idrættens hovedorganisationer foreningen velkommen og udtrykker, at fokus på historien og idrættens kulturelle værdier er meget vigtig. Generalsekretær i Dansk Idræts-Forbund Emanuel Rose konkretiserer det blandt andet således: "*Også tankerne om et idrætsmuseum er naturligvis værd at gøre noget ved*" (Rose, 1985). At museumssagen fyldte meget i forskningsmiljøernes interesse i at deltage i den rivende udvikling illustreres af notat fra møde i Kulturministeriet den 22. august 1984. Ministeriet havde fået ansøgninger fra fem forskellige initiativer og skriver om formålet med mødet:

*“Formålet med mødet var at opnå en gensidig orientering om, hvilke planer man for tiden arbejder med af hensyn til under en eller anden form at sikre materiale af idræthistorisk værdi for eftertiden. Det kan dreje sig om planer om oprettelse af et idrætsmuseum, et idrætsarkiv, et idræthistorisk værksted eller en udstillingsvirksomhed med idræthistoriske emner.”*²

Departementschef i ministeriet J. Harder Rasmussen nævnte blandt andet, *“at et eller flere af projekterne før eller senere kunne gå i retning af den nye museumslov, således at der blev tale om statsanerkendelse og statstilskud.”* Der blev på mødet redegjort for følgende projekter:

- Forstander for Viborg Gymnastikhøjskole Arne Knudsen redegjorde for Idrætsmuseet i Viborg som allerede var oprettet den 3. august 1984 som en selvejende institution
- Forstander for Gerlev Idræthøjskole Ove Korsgaard gjorde rede for arbejdet på Gerlev Idræthøjskole med et idræthistorisk værksted
- Lektor Jørgen Poulsen, Institut for Idræt, Odense Universitet fortalte om det arbejde, der foregik ved instituttet med hensyn til idrættens kulturhistorie
- Forstander for Vejle Idræthøjskole Ole Worm og arkivar Jens Topholm berettede om den idræthistoriske udstilling på Vejle Kulturhistoriske Museum/Byhistorisk arkiv i maj/oktober 1984
- Adjunkt Else Trangbæk og projektleder Preben Breds, Danmark Højskole for Legemsøvelser (DHL) redegjorde for arbejdet på DHL og om de tanker, der lå bag Projekt Danmarks Idrætsmuseum, der foreløbig havde modtaget en bevilling på 250.000 kr. ved 34. uddeling af idræstipsmidlerne.

Herefter redegjorde de tre store idrætsorganisationer (DIF, DDGU, DDSG&I) for deres en-

gagement i indsamling og bevaring. De gjorde dog klart, at ingen af organisationerne ønskede at binde sig til ét projekt og ej heller til at deltage i finansieringen. Netop organisationernes manglende ønske om at binde sig til ét projekt og til diskussion om finansiering af initiativerne skulle vise sig at være helt centralt for kommende initiativer. Harder Rasmussen fulgte op med, at svare, *“at ministeriet ikke agter at kanonisere, men at man kan blive nødt til at velsigne nogle af projekterne og holde velsignelsen borte fra andre.”* Herefter opfordrede han til, at projekterne blev koordineret, og at en repræsentant fra hvert af projekterne satte sig sammen med et par repræsentanter fra museumsverdenen og forsøgte at nå frem til en eller anden form for retningslinje. Han mente også, at det burde gå hurtigt og *“helst i løbet af efteråret.”*

I idræthistorisk årbog 1985 er de nævnte projekter beskrevet. I praksis var der kun tale om fire projekter, da Institut for Idræt, Odense Universitet principielt ikke havde en ansøgning, men som nævnt på mødet var interesseret i at medvirke til forskning på feltet.

På opfordring fra Harder Rasmussen afholdt repræsentanter fra de fire projekter tre møder i november 1984 og et i januar 1985, hvorefter der den 22. januar 1985 fremsendes brev til Kulturministeriet med forslag til løsning af museumsproblemerne på såvel kort som længere sigt. Der var generel enighed om, at der sættes fokus på registrering og indsamling, idet det anses som en forudsætning for et museum på længere sigt, og det nævnes, at *“Med DHL's interesse for en central registrering vil det være naturligt fortsat at placere denne opgave her.”* Med hensyn til de museale genstande må der senere tages stilling til dette, dog påpeges det, at *“Ting bør i størst mulig udstrækning bevares i tilknytning til deres lokale oprindelsessituation, men der*

kan være behov for samling af mere almene genstande.” Her påpeges det i brevet, at Viborg især er interesseret i løsning af den opgave. Alle fire projekter påpeger betydningen af formidling, og at der i videst muligt omfang skal knyttes forskning til. På den korte bane anbefales det, at de fire projekter arbejder videre og indhøster erfaringer, som på lang sigt kan blive *“realiseret som en satellitmodel.”* Ideen var, at

“der findes en central institution, hvortil knyttes 3-4 regionale centre. I samarbejde skal disse løse både specifikke opgaver men også have indbyrdes fællestræk (f.eks. forskning og formidling). Et tæt samarbejde skal ske med lokalhistoriske museer, men regionscentrene skal være betydeligt mere end blot udbygget lokalhistoriske museer.”

De fire initiativer illustrerer den brede interesse, der var for at være en del af udviklingen. Kun to projekter – Viborg og DHL – satsede indledningsvis på et egentligt museum. Udvalget gjorde klart, at det ønskede *“at de opstillede opgaver løses i fællesskab efter en vis arbejdsdeling.”* Måske havde de lyttet til Ole Langes råd om, at nye områder har en tendens til at udløse usund rivalisering.

CASE 2: ET FORSØG PÅ SAMLING

Daværende rektor for DHL, Ivar Berg Sørensen arbejdede aktivt for at få sagen sat på skinner. I brev af 21. august 1985 henvendte han sig således til de tre storkøbenhavnske hovedstadskommuner for at vække deres interesse for sagen. Københavns overborgmester Egon Weidekamp svarede allerede 29. august 1985, at han for Københavns vedkommende ikke på nuværende tidspunkt kunne frigøre midler til projektet. Derimod ville han undersøge, om der var mulighed for, at kommunen kunne stille egne lokaler til rådighed for opbevaring af genstande. Ivar Berg Sørensen arbejdede ufortrø-

dent videre på sagen og henvendte sig i marts 1986 til amtsborgmester Per Kaalund med forslag om at nedsætte en initiativgruppe til etablering af et idrætsmuseum i Danmark. Per Kaalund fulgte op og indbød den 30. juni 1986 myndigheder og institutioner til at lade sig repræsentere i initiativgruppen, som fik Brøndbyborgmester Kjeld Rasmussen som formand. Initiativgruppen skulle vurdere mulighederne for at etablere behovet for et idrætsmuseum i Københavnsområdet, herunder præcisere mulighederne for at kunne påtage sig landsdækkende opgaver, opføre lokalebehov og lokalisering i København, ligesom den skulle vurdere de juridiske forhold og finansiering.³ Efter fire møder og sekretariatets arbejde blev der den 5. oktober 1987 afleveret en betænkning med forslag. Betænkningen diskuterer forskellige museumsmodeller, ligesom der er opregnet lokalebehov på kort og lang sigt samt forslag til placering. Af redegørelsen fremgår det, at også Danmarks Olympiske Komite har taget initiativ til en særlig indsamling af effekter og kilder, knyttet til Danmarks deltagelse i de Olympiske Lege med henblik på oprettelse af et egentligt olympisk museum. Inden færdiggørelse af gruppens arbejde blev der afholdt møde mellem projektet i Viborg og det nye initiativ i København. Det fremgår af rapport fra mødet 3. juni 1987 i Viborg, at mødet *“var præget af stor gensidig åben og imødekommenhed”*. Idrætsmuseet i Viborg kunne meddele, at det havde *“indstillet sin virksomhed til kun at foregå på bestyrelsesplan på grund af manglende tilskud fra Viborg kommune og amtskommune.”* Deltagerne i mødet foreslog, at der blev oprettet et *“Idrætsmuseernes Fællesråd”*, som skulle varetage den *“landsdækkende funktion af idrætsmuseumsvirksomheden.”* Der blev på mødet udtalt, at *“denne konstruktion menes at kunne opnå Idrættens Fællesråds accept.”*⁴

Betænkningen blev sendt i høring hos Københavns amt, foreningen af kommuner i Københavns amt, Idrættens Fællesråd, Københavns Universitet, Statens Museumsnævn samt Tuborg Fonden. Samlet rummer høringssvarene opbakning til ideen, en generel vilje til at deltage i bestyrelse/repræsentantskab, men ingen opbakning til finansiering. Idrættens Fællesråd, som den helt centrale part i sagen holdt møde den 13. marts 1989. Ole B. Thomsen fra initiativgruppen redegjorde her for forslaget, hvor han præciserede at: *“De offentlige myndigheder afventer idrættens stilling, og projektet kan kun gennemføres, hvis idrættens organisationer er villige til at træde ind og til at yde økonomisk tilskud til etablering og drift.”*⁵ Statens museumsnævn havde således formuleret, at det *“ønsker en afklaring og samordning af dette og andre idrætsmuseumsinitiativer. De landsdækkende idrætsorganisationer må tilkendegive et markant økonomisk engagement i en given løsning.”*⁶ Formand for Dansk Idræts Forbund, Kai Holm, spurgte, hvad der skulle forstås ved *“Markant økonomisk engagement”*, og Ivar Berg Sørensen svarede *“i størrelsesordenen 50 øre til 1 kr. pr. aktivt medlem”*, mens Ole B. Thomsen fremhævede det beløb, som var anbefalet i betænkningen på kr. 75.000 fra organisationerne. Kai Holm, DIF mente nok, at der kunne blive tale om hjælp til etablering, men ikke til drift. Leif Mikkelsen, DDGU påpegede, at der måtte være tale om et landdækkende museum og ikke et *“københavnsk egnsmuseum.”* Dette initiativ sluttede stort set her med mangel på økonomisk opbakning fra idrætten og den fortsatte dialog om det lokale kontra det nationale.

CASE 3: TO AMBITIØSE INITIATIVER

Det Idræthistorisk aktivitetscenter, som var et samarbejde mellem Vejle museum/Vejle

Byhistoriske Arkiv og Den jyske Idrætsskole, etablerede i 1988 en permanent udstilling på Idrætsskolen. Historikeren Arne Rahbek var allerede i 1986 blevet ansat som projektleder af aktivitetscentret. Og som så mange gange tidligere blev jubilæer anledning til indsamling og udstilling. Således blev i 1988 på Vejle Stadion lavet en udstilling i forbindelse med Dansk Boldspil Unions 100 års jubilæum. Med denne udstilling fik projektet således en landsdækkende karakter. Indsamlingerne fortsatte, og projektet havde nu fået navnet Sportsmuseet. I 1991 stillede kommunen lokaler til rådighed for det, som nu blev døbt Danmarks Idræts- og Sportsmuseum, som officielt blev åbnet i 1993. Museet havde store planer om eksperimentarium i Idrættens Hus i Vejle. Museet standse i 1994 indsamlingerne grundet dårlig økonomi, men også fordi der nu blev arbejdet på nye planer i København. I 2003 opgav man helt i Sportsmuseet i Vejle, og de indsamlede genstande blev spredt, idet noget blev givet tilbage til giverne eller til nationalmuseet og lokale museer (Poulsen, 2005).

En arbejdsgruppe i Odense med daværende sportschef for TV2 Morten Stig Christensen fremkom i 1992 med Visionen om Danmarks Sports Museum. Ideen udsprang af, som de skrev, at sporten, *“selvom den er landets største kulturfaktor og i det hele taget er verdens største folkelige bevægelse for tiden, ikke har sit eget nationale samlingssted.”* Gruppen havde allerede på dette tidspunkt udarbejdet en *“konceptfigur”*, der gik lidt videre end de tidligere initiativer ved at integrere mere traditionelt museum med test dig selv afdelinger, prøv det selv – f.eks. at løbe om kap med verdensatleter. Derudover skulle der være biograf, bibliotek, events m.m. Visionen blev fastholdt, men projektet fik meget hurtigt en national karakter og

Udstillingsplan

Museets udstillinger er inddelt i tre grupper: Basisudstillingerne, som er halvpermanente, sær- og jubilæumsudstillingerne, som løbende udskiftes, samt studiesamlingerne. Museets basisudstillinger skal hele tiden være på forkant med udviklingen både i idrætten, i forskningen og i samfundet i det hele taget. Især perioden efter 2. Verdenskrig skal fylde på museet. I denne periode vokser idrætsbevægelsen sig stor og stærk, og et flertal af befolkningen vælger at bruge deres fritid på idræt og på opbygningen af et utal af frivillige idrætsforeninger. Idrættens bevægelser og de færdigheder af forskellig slags som erhverves i idrætten, er det, der adskiller idrætsbevægelsen fra de andre folkelige bevægelser og også det, der er karakteristisk for idrætsmuseets udstillinger. Den olympiske bevægelse og dens stræben efter at sætte rekorder er en særlig del af idrætskulturen og ikke til

at undvære på idrætsmuseet. Museets udstillingsprincipper og formidlingsformer skal bygge på "interaktive udstillingsprincipper" og multimedieudstyr af den nyeste slags, men selvfølgelig skal også de originale genstande være i fokus. Interaktiv refererer til, at de besøgende er aktive og gør noget ved eller med de udstillede genstande, at den besøgende leger og eksperimenterer sig frem og må røre ved udstillingerne - "hands-on-princippet", som det kaldes. På idrætsmuseet skal de besøgende i høj grad bruge sig selv - prøve sig selv og sin krop af. Selvfølgelig vil der også være mulighed for, som i idrætten, at være tilskuer og ikke deltager. Udstillingerne skal endvidere fremstille fortællinger og fortolkninger af idrætskulturen og idrætshistorien, give folk oplevelser og rykke ved gængse forestillinger samt være oplysende og underholdende.

Model for museumskoncept.
(Foto: Prospekt om Danmarks
Nationale Idrætsmuseum)

blev en del af de mange ideer frem mod København som Kulturbymuseet 1996. Der blev nedsat en arbejdsgruppe, hvor gruppen fra Odense var repræsenteret, idrættens organisationer (DIF, DDGU, DFIF, TD) ligesom Jannik Johansen fra Eksperimentarium var med. Med visionen var munden taget helt fuld – der var nu tale om et 100 millioner kroners projekt. Arbejdsgruppen fik gennemført et “feasibility study”. Etnolog Laila Ottesen, Center for idrætsforskning blev valgt som leder af studiet og fik til opgave at udarbejde idegrundlag for museet og en præsentationsplan for dets udstillingsvirksomhed. Dertil kom, at der på baggrund af analyser blev præsenteret forslag til: placering og fysiske rammer, budget for anlæg og drift, finansiering, organisation og driftsform og ejerforhold. Arbejdet blev gennemført og drøftet med relevante fagfolk, ligesom studieture blev gennemført.⁷ Projektet blev diskuteret i en kreds med idrættens organisationer og nogle af de store fonde i Danmark, som bakkede projektet op under forudsætning af, at de to store idrætsorganisationer: DIF og DGI, støttede med 1/10 af projektet ca. 10 millioner kroner. Desværre lykkedes det ikke for de ellers så stærke formænd i dansk idræt, Kai Holm og Leif Mikkelsen at samle de fornødne midler. Et stort tænkt og ambitiøst projekt, som ville kunne have stået for noget helt unikt såvel nationalt som internationalt blev hermed “begravet.”

VISION OG ANSVAR?

For at holde visionen kørende har idræthistorisk forening spillet en central rolle. Der har været skrevet artikler i årbøgerne med fokus på at sikre kulturarven og skabe basis for et moderne museum. Foreningens udgivelse “Digitale bevægelser” fra 2005 rummer spændende bidrag til en modernisering og nytænkning

af historieformidlingen. Et nyt netværk – Netværk for Folkelig Idræthistorie – blev præsenteret. Ideen bag netværket var at etablere et projekt, der skulle skabe overblik over spændende og ukendt materiale og gøre det levende og synligt. Dette skulle ske

“dels ved opbygningen af et netværk bestående af relevante forskningsmiljøer på universitetet, arkivsamlinger og folk med rødder i det folkelige arbejde, dels ved opbygningen af en hjemmeside med databaser og adgang til tekster, billeder og film. Derved skulle idræts- og oplysningshistorien sættes i spil på en moderne, teknologiformidlet måde, der samtidig tog hensyn til de – om man vil – folkelige traditioner på dette felt, nemlig det aktivitets- og lokalforankrede.” (Madsen, 2005)

I november 2007 blev der fulgt op, idet foreningen i samarbejde med Institut for Litteratur, Kultur og Medier ved Syddansk Universitet og Odense Kommune/Stadsarkivet havde taget initiativ til konferencen ‘Idræt, Kulturarv og digital formidling’. Idræthistorikere og andre eksperter på områder som samtidshistorie og museumsformidling drøftede her initiativer, der kunne sikre idræthistorisk materiale for eftertiden. På konferencen præciserede museumsinspektør Lykke Pedersen, at der måtte sikres dialog mellem det lokale og nationale, som skal gå hånd i hånd. Hun påpegede endvidere at, *“Basisarbejdet kræver foruden en stor pose penge et engageret team af forskere og formidlere, der arbejder langsigtet og ikke kun går efter den hurtige succes. Denne del af arbejdet er tvungende nødvendig, men i mange tilfælde yderst vanskeligt at rejse penge til.”* (Pedersen, 2007)

Allerede i 2008 følger Bo Vestergård Madsen op med artiklen “Nye tider og nye mål”. Han skriver bl.a., at *“Et nyt mål for foreningen vil i fremtiden – ud over at sætte dagsorden med det nye*

I drættens fire hovedsorganisationer, der alle har været repræsenteret i arbejdsgruppen bag feasibility studiet, anbefaler og støtter naturligvis oprettelsen af Danmarks Nationale Idrætsmuseum. Men idrætten kan ikke løfte opgaven alene. Derfor er denne brochure, der indeholder en essens af forstudiet, også en opfordring om hjælp til etablering, placering og finansiering af idrætsmuseet. For første gang i historien står idrættens hovedorganisationer samlet bag planerne om oprettelsen af det idrætsmuseum, som er skitseret i forstudiet og i denne brochure. Et sådant museum vil være hele den samlede idrætsbevægelse værdigt og vil samtidig være en gave til en større offentlighed. Hovedstaden vil få et populært udflygtsmål for både danskere og turister. Undervisnings- og uddannelsessektoren vil få dækket et manglende behov. Idrætten vil få sin plads i den museale danmarkshistorie og få bevaret den idrætskulturelle arv for eftertiden. Idrætten som en kulturel og social bevægelse vil blive slået fast i en større offentlighed.

Ove E. Dalsgaard
(Team Danmark)

Leif Mikkelsen
(DGI)

Tage Carlsen
(DFIF)

Kai Holm
(DIF)

Med Eksperimentariums særudstilling i 1994 om sport er behovet for en permanent sportsudstilling i København blevet mere end tydeligt, og samtidig har dens form med en mængde prøv-det-selv aktiviteter, vist sig at være en overvældende succes.

Organisationernes
tilsagn. (Foto: Prospekt
om Danmarks Nationale
Idrætsmuseum)

tidsskrift – være at arbejde aktivt for et “Idrættens Historium” eller “Idrættens Videns – og Oplevelses-hus”, hvor drømmen om et dansk idrætsmuseum, – arkiv og – eksperimentarium omsider kan få vinger.” (Madsen, 2008)

De mange og ikke gennemførte initiativer blev i ovennævnte målsætning fusioneret til en ny vision, der kunne sikre, at idrættens kultur ville blive gjort tilgængelig, levende og nærværende, ligesom den skulle sikre den forskningsmæssige forankring.

Lad mig afslutningsvis samle op ved at give bud på to væsentlige forhold, som skal løses, hvis visionen skal lykkes, samt derudover reflektere hvem der har ansvaret for, at Danmark får et idrætsmuseum.

For det første: Hvor der fra midten af 1980'erne skete en stigning i forskning i idrættens historie som grundlag for såvel videnskabelig som folkelig formidling, er situationen i dag en anden, hvor engagementet i fortidsforståelsen er skrantende og delvis afløst af sociologiske forklaringer, ofte uden historisk bevidsthed. Et idrætsmuseum ville kunne fungere som en vigtig platform for formidling af en alsidig idrætsforskning med fokus på idrættens kultur, værdier og også på idrættens mere mørke sider som doping, overtræning, pengenes magt etc. Som Lykke Pedersen fremhæver, er engagerede forskeres langsigtede arbejde en forudsætning for succes, og her har universiteterne en central rolle.

For det andet: *Forudsætning for forskning er indsamling og bevaring af kulturarven samt registrering af denne.* Kulturarven behøver ikke at være samlet på et sted, men den skal være tilgængelig. Som eksempel på tingenes tilstand vil jeg blot nævne, at den vel nuværende største enkeltstående samling – den olympiske

samling – som har været benyttet ved mange forskellige lejligheder. Samlingen, som er opbevaret i kælderens Idrættens Hus i Brøndby, blev delvis vandskadet under de store regnskyl i 2011, hvilket fortæller om et af de store problemer: ansvarlig opbevaring. Dertil kommer, at samlingen fra Vejle blev delvis spredt, og enkelte ting afleveret til Nationalmuseet. DHL samlingen blev afleveret til Nationalmuseet, hvor begge samlinger stadig står i containere, som ikke umiddelbart er tilgængelige.

I indledningen stillede jeg spørgsmål til hvem, der bærer ansvaret for idrættens kulturarv. Da jeg mener, der er tale om en nationalopgave må det politiske ansvar placeres i Kulturministeriet og herfra overdrages til for eksempel Nationalmuseet. Dertil kommer, at idrættens hovedorganisationer naturligvis må på banen med opbakning, og måske skulle man her overveje det tidligere forslag med støtte med 1 kr. pr. medlem.

Jeg har valgt at afslutte med at citere artiklen: *Nu skal Danmark have et sportsmuseum i AVISEN.DK* den 23. november 2011 af Kristian Østerby Jepsen, hvor man kunne læse følgende: *“Norge har det, Sverige har det, Finland har det, men i Danmark har man endnu ikke et museum for sport og idræt. Derfor vil flere af landets stærkeste idrætsorganisationer nu arbejde for, at danskerne kan få fortalt idrættens historie i lyd, billeder og effekter”.*

“Jeg synes, der bør være et sportsmuseum i Danmark. Halvdelen af danskerne dyrker sport, og vi fortjener et museum, så vi kan fastholde og formidle den viden, vi har om idrættens betydning i samfundet” siger direktør i Team Danmark Michael Andersen til Newspaq. Han mener, at det er en statslig opgave at rejse penge til et museum og henviser til, at det i andre lande er et

statsligt anliggende. Danmarks Idrætsforbund, som ligger inde med både effekter og viden på området, er enig: “*Det er en idé, som har været rejst tidligere, og vi mener, at det må være et offentligt ansvar at etablere et museum. Initiativet må derfor komme fra det offentlige, som også må betale*” siger Steen Dahl Pedersen, kommunikationschef i Danmarks Idrætsforbund.

Hos Danmarks største parti, Venstre, er man interesseret i at finde penge til et sportsmuseum.

“*Jeg synes, det er en god idé. Jeg vil gerne love, at jeg rejser det for ministeren, så vi kan få knyttet parterne sammen. Det er ministeren, som skal stå i spidsen for det, fordi det er ham, der sidder på flæsket og flertallet, men jeg vil gerne arbejde for det her*” siger Venstres idrætsordfører, Martin Geertsen. Han mener, at man med fordel kan udvide finansieringsdelen, så man inddrager private aktører. Socialdemokraterne er også med på ideen. Partiets idrætsordfører, Flemming Møller Mortensen, foreslår, at man finder penge til finansieringen via tips- og lottomidlerne, som idrætsorganisationerne årligt modtager. Kulturministeriet oplyser, at man ønsker et konkret udspil fra politiske kollegaer og idrættens verden, før man går ind i sagen.

Mine breve til Kulturministeren i december 2011 og august 2012 var tilsyneladende ikke konkrete nok til, at ministeriet gik ind i sagen. Men måske skulle der forsøges endnu engang – og her i 2013 sidder der en ny minister for bordenden. Så hermed er opfordringen givet videre – visionerne er der.

LITTERATURLISTE

Lange, O. (1985), Den glemte historie. Bemærkninger til et godt nyt initiativ – og et par advarsler. I: Jørgensen, P., Rasmussen, O.C. og Trangbæk, E., *Idræthistorisk Årbog 1*, (12). Syddansk Universitetsforlag.

Madsen, B.V. (2005): I virkeligheden startede historien... om NFI. I: Madsen, B.V. og Skovgaard, T., *Idræthistorisk Årbog – Digitale bevægelser idræt, historie og formidling*, (9-19). Syddansk Universitetsforlag.

Madsen, B.V. (2008): Nye tider og nye mål – et essay om Dansk Idræthistorisk Forening – dengang og i fremtiden. I: Madsen, B.V., Mortensen, M., Storm, R., Poulsen, A.L. og Wøllekær, J., *Idræthistorisk Årbog – Krydspres sport, medier og udøvere*, (73-78). Syddansk Universitetsforlag.

Pedersen, L. (2007): “Idrætten på museum? Om Nationalmuseets indsamlingspolitik og samtidsdokumentation”. Lokaliseret på: <http://www.forumforidraet.dk/arrangementer/egne-arrangementer/idraet-kulturarv-og-digital-formidling.aspx>.

Poulsen, A.L. m.fl. (red.). (2009): *Forskning i bevægelse. Et nyt forskningsfelt i et 100-årigt perspektiv*. København: Museum Tusulanum.

Poulsen, P.P. (2005): Idræthistorie som kulturarv. I: Madsen, B.V. og Skovgaard, T., *Idræthistorisk Årbog – Digitale bevægelser idræt, historie og formidling*, (47-54). Syddansk Universitetsforlag.

Rose, E. (1985): En stor og vigtig indsats. I: Jørgensen, P., Rasmussen, O.C. og Trangbæk, E., *Idræthistorisk Årbog 1*, (17). Syddansk Universitetsforlag.

(ENDNOTES)

- 1 Brev af 2. august 2012 til Kulturmister Uffe Elbæk fra Else Trangbæk.
- 2 Notat fra møde den 22. august 1984 om visse idrætsmuseumsprojekter. Ministeriet for Kulturelle anliggender 1. kt.j.nr. 925.117/84.
- 3 Betænkning om oprettelse af Idrætsmuseum i Københavnsområdet, Danmarks Højskole for Legemsøvelser 1987, 34 sider og 3 bilag.
- 4 Rapport fra møde den 3. juni 1987 vedr. landsdækkende idrætsmuseumsfunktion.
- 5 Bilag til referat af 13. marts 1989.
- 6 ”Referat af Høringssvar til betænkningen om Idrætsmuseum i Københavnerområdet” af 23. maj 1989.
- 7 Danmarks Nationale Idrætsmuseum, København april 1994, 159 sider.